

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

تحلیل محتوای کتاب‌های (هدیه های آسمانی و مطالعات اجتماعی) دوره ابتدایی

در راستای مؤلفه‌های جهانی شدن

فاطمه جعفری سامانی

کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر شهرکرد

Fsamani48@gmail.com

عاطفه حیدری سورشجانی

کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر شهرکرد

فاطمه سلیمانی فارسانی

کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید باهنر شهرکرد

چکیده

هدف اصلی این مقاله تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی در راستای مؤلفه‌های جهانی شدن می‌باشد. مؤلفه‌های پژوهش شامل آموزش صلح، آموزش محیط زیست و آموزش سلامت هستند که لازمه تربیت شهروند جهانی در هزاره سوم می‌باشند و توسط سازمان‌هایی چون یونسکو و یونیسف نیز دنبال می‌گردند. در واقع با توجه به اقتضات عصر جهانی شدن، نادیده گرفتن تحولات جهانی در حوزه برنامه‌ریزی درسی موجب دور بودن قضای مدرسه از زندگی واقعی دانش‌آموزان شده است. بدین ترتیب در این پژوهش کتاب‌های درسی دوره ابتدایی بعنوان مهم‌ترین منبع آموزشی مورد تحلیل قرار گرفت تا مشخص شود تا چه حد در راستای مؤلفه‌های آموزش جهانی می‌باشند. روش مورد استفاده در تحلیل محتوای پژوهش آنتروپی شانون و نیز تحلیل کیفی بوده و واحد تحلیل نیز صفحات (منن، پرسش‌ها و تمرین‌ها، تصاویر) در مجموع ۶۵۰ صفحه از کتب دوره ابتدایی را شامل می‌شود. جامعه آماری، کلیه کتاب‌های درسی دوره ابتدایی، شامل ۶ جامعه کتاب در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ در هفت عنوان هدیه‌های آسمانی، مطالعات و نمونه آماری این پژوهش، شش عنوان هدیه‌های آسمانی، مطالعات دوره ابتدایی را شامل می‌شود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که به هر سه مؤلفه آموزش جهانی یعنی آموزش صلح، آموزش محیط زیست و آموزش سلامت به یک نسبت، ولی با توجه به حجم کتاب‌ها یعنی ۶۵۰ صفحه در حد کم پرداخته شده است. و این در حالی است که هریک از خرده مؤلفه‌های آموزش‌های مذکور به صورت متوازن مورد توجه قرار نگرفته و کتب درسی نیز به یک نسبت مؤلفه‌های آموزش جهانی را تحت پوشش قرار نداده‌اند.

کلید واژه‌ها: کتاب‌های درسی آموزش ابتدایی- آموزش جهانی- آموزش صلح- آموزش محیط زیست- آموزش سلامت

Abstract

The study's main goal is to present a content analysis in conformance with globalization components for textbooks of elementary course. Studies components are peace, environment, and health trainings, requiring for education of global citizen at third thousands anniversary, that being followed by organizations such as UNESCO and UNICEF. Indeed, with due attention to necessities of globalization era, being unseen the global changes in curriculum planning has been caused a large gap between school space and real-life of the students. Thus, in this study, the textbooks of elementary course were examined as the most important educational source to find to what extent they might be in conformance with the global trainings components. Methods used in this content analysis are Shannon Entropy Study as well as quality analysis; and analysis unit includes the pages (of text, questions, exercises, pictures), being totally 650 pages of the books of elementary course. Statistic community involves all the textbooks of elementary course, including 6 communities of books at academic year of 2015-16, that in seven titles of the Heaven's Gifts books, studies and statistics of the sample of this study, and in 6 titles of them they involved in the studies of elementary course. Results obtained from data analysis showed that all three training combatants (i. e. peace, environment, and health training) have been examined equally but little with due attention to the books' volume (i. e. 650 pages). However, none of these trainings subcomponents have been paid attention to symmetrically, neither the textbooks have covered the components of the global training in the same way.

Keywords: textbooks of elementary course- global training- peace training- environment training- health training.

Archive of SID

مقدمه

ویژگی‌های جهانی امروز با گذشته دارای تفاوت‌های زیادی می‌باشد. چنین ویژگی‌های را می‌توان در پدیده جهانی شدن و بویژه در تغییرات برشتاب و بنیادی، به هم پیوستگی انسان‌ها، پیدایش بسیاری از چالش‌های جدید و درگیر شدن انسان‌ها با چالش‌ها و مسائل مشترک حاکم در کره‌ی زمین مشاهده نمود. جهانی شدن باعث تودرتو شدن فرهنگ‌ها و بطور کل باعث به هم پیوستگی و درهم تنیدگی مسائل جهانی شده است. مسائلی مانند ایدز، کمبود امنیت، بهداشت و عدم تحمل، تخریب محیط زیست، مسائل مشترکی هستند که خواه‌ناخواه گریبان‌گیر همه انسان‌ها می‌باشد. از این‌رو آموزش این مسائل مستلزم دیدگاهی جهان‌نگر بوده و خود منجر به پیدایش نگاه تازه‌ای نسبت به آموزش یعنی آموزش جهانی می‌شود. برای رسیدن به این منظور و آماده کردن شهروندان جهانی ما نیاز به یک برنامه سنگین و فشرده نداریم. فقط کافی است که هر فرد در ابتدای زندگی خود منابعی از شناخت را بدست آورده و بتواند بی‌نیاز از آن بهره‌گیرد. و این شناخت نباید فقط حالت مجرد و انتزاعی داشته باشد بلکه لازم است چنین شناختی امکان عملی شدن را هم داشته باشد.

از نظر کیامنش (۱۳۸۳) آموزش جهانی بر این مسئله تأکید دارد که آموزش باید دانش‌آموزان را به شیوه‌ای آماده نماید که بتوانند با حداقل مشکل با نیازهای جدید و پرشتاب و برتغییری که در آن زندگی می‌کنند، کنار بیایند. آموزش‌های ارائه شده در آنچه آموزش جهانی نامیده می‌شود باید به دانش‌آموزان کمک کند تا راه‌هایی را که از طریق آنها می‌توانند زندگی خود و دیگر انسان‌ها را در سراسر جهان غنی سازند، کشف و به آن‌ها عمل کنند.

بطور کلی آموزش جهانی خواستار آن است که یادگیرندگان خود را به‌عنوان شهروندان جهانی تلقی نماید. به‌طوری که شهروندان مذکور توانایی مقابله و آشنایی با مسائل جهانی را داشته باشند. سرآمد همه بررسی‌های انجام گرفته در مورد مسائل مشترک جهانی شامل مسائلی چون افزایش خشونت، فقر، نابرابری و تبعیض، مسائل مربوط به بهداشت جسمی و روانی و نیز رواج بیماری‌های خطرناکی چون ایدز، گسترش آسیب‌های اجتماعی نظیر سوء مصرف مواد مخدر و بالاخره مشکلات مربوط به محیط زیست می‌باشد. لازم به ذکر است که این مسائل به‌طور هم‌زمان در هم گره خورده است. اثرات آن همه جاگیر بوده و با سرعتی فزاینده به‌سوی آینده پیش می‌تازد. در همه این موارد، لازم است از طریق آموزش به پیشگیری و مقابله با چنین مسائلی پرداخت. و لازم است طبق مؤلفه‌های آموزش جهانی، همه این مسائل در قالب آموزش‌هایی چون آموزش صلح، آموزش سلامت و آموزش محیط زیست برای تربیت یک شهروند جهانی در نظر گرفته شود. در این رابطه تحقیقات هیگزوهلدن (۱۹۹۲) به نقل از فراهانی (۱۳۸۴) نشان می‌دهد که دانش‌آموزان نیز متقابلاً نسبت به مسائل و مباحثی همچون فقر و تنگدستی، آلودگی زمین (آب، هوا، خاک) و مسائل جمعیتی حساس هستند که عمدتاً ریشه فراملی دارند. اهمیت مسائل فوق به حدی است که این موارد باید جایگاه اساسی در برنامه‌های درسی داشته باشند و به آنها فقط به‌عنوان موضوعات درسی اتفاقی نگریسته نشود (صالحی عمران ۱۳۸۷). رک وود (۲۰۰۱) نیز معتقد است تمام بچه‌ها، بدون در نظر گرفتن محل تولدشان، حق دارند آموزش داده شوند. ولی آیا فارغ التحصیلان قرن ۲۱ نگرش، دانش و مهارت‌های لازم برای ارتباط و احترام و احساس مسئولیت داشتن در قبال سایر مردم را خواهند داشت؟ و آیا خواهند توانست با آن‌ها بطور مسالمت‌آمیز و متعادل در دنیای بهم وابسته زندگی کنند؟ این‌ها سؤالاتی اساسی هستند که برای مریبان در هزاره جدید پیش می‌آیند، هزاره‌ای که نیاز به آموزش جهانی دارد. در همین زمینه اینگه‌هارت (۲۰۰۰) به نقل از لطف‌آبادی (۱۳۸۵) عقیده دارد، انسان امروز صرفاً موجودی منحصر در خانواده، جامعه و کشور خود نیست بلکه بخشی جدایی‌ناپذیر از جهان بشری و مناسبات جهانی است. ما چه بخواهیم و چه نخواهیم، هر فردی متأثر از مناسبات جهانی است و بصورت موجودی جهانی درآمده است. از این‌رو برنامه‌های درسی باید بر مهارت‌های فردی مورد نیاز فراگیرنده، مهارت‌های مورد نیاز زندگی جمعی، و مهارت‌های مورد نیاز شهروند جهانی تأکید نمایند.

«جهانی شدن» از یک سو یک چهارچوب مفهومی برای تبیین واقعیت‌های جاری جهانی است و از سوی دیگر تبیین نوعی جهان‌بینی و نگرش درباره جهان به عنوان یک منظومه کلان و به هم پیوسته است. با توجه به تعاریف گفته شده اصول و ویژگی‌های جهانی شدن عبارتند از:

۱- جهانی شدن فرآیندی تک بعدی نیست بلکه این پدیده فرآیندی منسجم و یکپارچه است که در تمامی عرصه‌ها و حوزه‌های اجتماعی رسوخ کرده است.

۲- جهانی شدن پدیده‌ای چالش‌گراست به گونه‌ای که به ابعاد آن قلمرو بسیاری از مفاهیم کلاسیک همچون نظم، امنیت، دولت، حاکمیت ملی، هویت، اقتدار ملی، فرهنگ و... را در نوردیده و زمینه را برای تفسیر و باز تعریف آنها فراهم کرده است.

۳- جهانی شدن یک فرآیند و پروسه است نه یک وضعیت غائی. ما در جهانی شدن با فرآیند «شدن» سرو کار داریم. فرآیندی که به کمک عواملی همچون نظام ارتباط جهانی، سازمان‌های بین‌المللی و... مرزهای ملی را نادیده گرفته و بسیاری از پدیده‌ها را دستخوش تحول و تبدیل و تأثیرپذیری کرده است بطوری که گفته می‌شود جهانی شدن: اولاً؛ روندی اجتناب‌ناپذیر است. ثانیاً؛ پدیده‌ای منتج از برخی تحولات اجتماعی است. ثالثاً؛ این فرآیند بصورت یک وضعیت پایدار باقی نمی‌ماند و عاقبت وارد مرحله دیگری می‌شود که برخی از آن به عنوان «یکپارچگی جهانی» یاد می‌کنند.

۴- جهانی شدن با وجود تمامی مخالفت‌ها و موافقت‌ها، نه خیر است و نه شر، بلکه هم می‌تواند مطلوب باشد و هم نباشد به عبارت دیگر جهانی شدن هم منجی است و هم مهلک.

۵- از پیامدهای عصر مدرنیته و پیشرفت رسانه‌های ارتباطی است که به سرعت در حال فراگیری تمام کشورهای جهان است. در فرآیند جهانی شدن، دولتها نقش چندانی ندارند بلکه نقش عمده و اساسی بر عهده مجامع بین‌المللی و شرکتهای چند ملیتی می‌باشد. اصولاً جهانی شدن یک پدیده مرز ناسناس و مرز گشا است.

۶- گسترش و اتحاد بازارهای مالی و بورس، استفاده از شیوه‌های نوین تجارت جهانی نظیر بازرگانی الکترونیکی، بین‌المللی شدن تولید یا به عبارت دیگر تولید مشارکتی، رقابت گسترده توأم با انتقال سریع اطلاعات؛ از اصول و ویژگی‌های دیگر جهانی شدن است جهانی شدن اهمیت یافتن روزافزون بازار جهانی است.

۷- از ویژگی‌های دیگر جهانی شدن رشد فزاینده علم و تکنولوژی و تولید اطلاعات علمی است و این رشد بر نهادهای علمی و دینی از جنبه‌های گوناگون اثر می‌گذارد.

بطور کلی با توجه به اینکه طراحان برنامه آموزش جهانی آموزش در راستای مسائل جهانی را از طریق اهداف جزئی‌تر و طرح مفاهیم خاصی نظیر محیط زیست، حقوق بشر، صلح، سلامتی و بهداشت، جامعه چند فرهنگی، پیگیری می‌کنند و باتوجه به اهمیت این مسائل در سطح جهانی و آموزش آن‌ها به دانش‌آموزان به‌عنوان شهروندان جهان، این مقاله به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی براساس مؤلفه‌های آموزش جهانی از جمله آموزش صلح، آموزش محیط زیست و آموزش سلامت اقدام نموده و به دنبال آنست تا میزان حضور و نحوه پوشش مفاهیم مذکور در این کتاب‌ها را بررسی نماید. و تفاوت‌های موجود بین توجه به مؤلفه‌ها را در کتاب‌های درسی مشخص نماید.

مطالعات نظری و پیشینه

به عقیده مایر (۱۳۷۷) موضوع آموزش و پرورش جهانی برای اولین توسط آمینوس کمینوس (۱۶۷۰-۱۵۹۲) مطرح شد و می‌توان او را بنیانگذار توجه به آموزش جهانی دانست. او از جمله کسانی است که برای تفاهم بشری و برقراری صلح از راه آموزش، آموزه‌های بدیع و مبتکرانه و برجسته‌ای دارد. او معتقد بود دانش، فقط در یک محیط صلح‌آمیز پیروز می‌شود و عقل تنها در زمان صلح، رشد می‌کند. شریعتمداری (۱۳۶۷) نیز معتقد است مدرسه باید به بچه‌ها کمک کند که نسبت به پیروان مذاهب دیگر، افراد نژادهای گوناگون با عقیده‌های متفاوت، تحمل و بردباری نشان داده، حقوق آنها را رعایت کرده و به آنها احترام بگذارند.

برای رسیدن به فهم دیدگاهی جهانی هانوی (۱۹۷۶)، به نقل از کرک‌وود (۲۰۰۱) ابعادی را مطرح می‌کند که دانش‌آموز را برای دستیابی به آگاهی جهانی آماده می‌کند. این ابعاد شامل آگاهی دیدگاهی، آگاهی از وضع کره زمین، آگاهی از فرهنگ‌های مختلف و آگاهی از تغییرات جهانی می‌باشند. برای رسیدن به اولین بعد دانش‌آموزان باید دیدگاه‌های سایر مردم را درک نمایند. بعد دوم یعنی آگاهی از وضع کره زمین نیازمند درک شرایط جهان و مسایل جهانی مانند رشد جمعیت، کمبود منابع و درگیری‌های داخلی و خارجی می‌باشد. و لازم است که دانش‌آموزان از دنیای اطرافشان آگاهی داشته باشند. در بعد سوم هانوی معتقد است ارتباط مداوم با فرهنگ دیگر فاصله‌های فرهنگی را کم می‌کند. برای داشتن آگاهی از تغییرات جهانی، فرد باید دنیا را بصورت سیستمی بهم مرتبط از مکانیزم‌های پیچیده و نتایج غیر قابل پیش‌بینی بشناسد. به عقیده پایک و سلبی (۲۰۰۰) نظریه آموزش جهانی بر یک مدل چهار وجهی استوار است. این مدل چار وجهی شامل چهار جنبه می‌شود. و عبارتند از وجه مکانی، وجه زمانی، وجه درونی، وجه مسایل. که وجه مسایل به این معناست که دانش‌آموزان باید با مباحث و قضایای مهم جهانی آشنا و درگیر شوند. مسایلی نظیر توسعه، محیط زیست، برابری نژادی و جنسی، بهداشت، رفع نزاع، صلح. اینگونه مسایل به لحاظ مرحله رشد عقلانی/عاطفی و نیز نیازهای دانش‌آموزان باید به آنها آموزش داده شود. همچنین این مسایل به یک درس یا موضوع درسی و کلاس ویژه اختصاص نداشته و در سطوح مختلف و در درس‌های گوناگون می‌توانند جایگزین شوند. شنفلاک و اسبراند (۲۰۰۶) در رابطه با آموزش جهانی به دو نظریه عمل و نظریه سیستم، اشاره نموده‌اند. براین اساس نظریه عمل بر یک نگرش کلی نسبت به جهان و انسان استوار است و به آموزش‌هایی در زمینه همکاری، همدردی و یک دیدگاه جهانی کلی تأکید دارد و از جمله اهداف آموزش جهانی را توجه به مسایل جهانی می‌داند. نظریه سیستم نیز هدف از آموزش جهانی را ارتقا دانش فراگیران برای زندگی در یک جامعه و آماده شدن برای آینده‌ای مبهم و بدست آوردن دانش لازم برای رویارویی با پیچیدگی و ابهامات موجود می‌داند. بطوری که در یک محیط جهانی، اخلاقیات شامل انسان‌های دوردست نیز می‌شود. و برای نسل‌های آینده یادگیری برقراری روابط اجتماعی ضروری می‌باشد. اندرسون (۱۹۹۴)، به نقل از حکیم‌زاده (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای با عنوان «فهم جهانی، منطقی برای یک چهارچوب جهانی» به این نتیجه رسیده است که تعلیم و تربیت در قرن بیست‌ویک، باید همه کودکان را آماده سازد تا خود را در مقام ساکنان زمین و شهروندان جامعه‌ی چند فرهنگی در نظر بگیرند تا بتوانند زندگی را در این سیاره پاسد دارند و با چالش‌های جهانی نوع بشر مواجه شوند. تای ۲ و تایپ ۳ (۱۹۹۱)، به نقل از راس (۲۰۰۴) بیان می‌کنند که آموزش جهانی باید دانش در مورد مسایل و مشکلات خارج از مرزهای کشورها را دربرگیرد.

بطوریکه کشورهای مختلف با پیشینه فرهنگی متفاوت بتوانند دنیار را از نقطه نظر سایر مردم ببینند و بفهمند که تمام مردم دنیا به چیزهای مشابهی نیاز دارند. تاکر (۱۹۹۱) در تحقیق خود با عنوان ضرورت آموزش جهانی برای درس مطالعات اجتماعی مدارس متوسطه، در پاسخ به این سؤال که آیا اصلاً آموزش جهانی باید باشد یا نه؟ نتیجه‌گیری کرده است که تغییرات اساسی جهانی در راه‌اند و مطمئناً ما در سال‌های آتی شاهد مسایل و مشکلات جهانی مختلفی خواهیم بود به همین دلیل دانش‌آموزان ما باید درباره این مسایل و مشکلات آگاهی داشته باشند. و لازمه رسیدن به این آگاهی، آموزش جهانی خواهد بود. هدف آموزش جهانی گسترش درک فرد از دنیایش می‌باشد. افرادی که آگاهی جهانی دارند، چند فرهنگی و فرامیلتی بودن شرایط انسان‌ها را درک می‌کنند. دروس مطالعات اجتماعی باید اطلاعات و دانش درباره سایر نقاط جهانی را دربرگرفته تا دانش‌آموزان بتوانند خودشان و روابطشان با سایر مردم، سایر فرهنگ‌ها و مسایل جهانی را بهتر درک نمایند. و لازمه رسیدن به

این امر دستیابی به دیدگاهی جهانی می‌باشد. آموزش برای شهروندی جهانی و دیدگاه‌های جهانی در تدریس عنوان پژوهشی است که تریولو^۱ (۱۹۹۸) اذعان می‌دارد با وجود ارتباطات در جهان کنونی و پدیده‌های مشترک جهانی مانند نازک شدن لایه ازن، فقط تعداد کمی از دانش‌آموزان خود را در دنیای بهم وابسته می‌بینند. به همین جهت این پژوهش به آموزش شهروند جهانی و داشتن دیدگاه‌های جهانی در تدریس را نشان می‌دهد. هدف این مقاله آگاه‌سازی معلمان از وجود یک دیدگاه جهانی در برنامه درسی و فهمیدن آن می‌باشد. ولی هدف نهایی آن توانمند کردن دانش‌آموز می‌باشد تا بتواند دانش، مهارت و ارزشها و رفتارهای مطابق با شهروند جهانی، کسب نمایند. بازبینی نقش آموزش جهانی بعد از سال ۲۰۰۰ عنوان پژوهشی است که راکس (۲۰۰۴) در آن اشاره نموده است که اخیراً به مسایل و مشکلاتی مانند تغییرات آب و هوایی و گرمای اتمسفر، از بین رفتن جنگل‌های بارانی، فساد شهری و مسایل هسته‌ای توجه زیادی شده است ولی هنوز مسایلی مانند درگیری‌ها و خشونت جوامع، تبعیض قائل شدن برای اقلیت‌های نژادی، گرسنگی و سوءتغذیه و... روبه افزایش است. به همین خاطر انواع بحران‌های جهانی احساس ناامیدی به نیروی جوان می‌دهد و واقعاً نیاز است تمام مربیان تعهد آموزشی لازم را داشته باشند و خودشان را وقف آموزش جهانی کنند. چیزی که در گذشته تاریخ انسان نبوده است. ریچارد (۲۰۰۱) در پژوهشی با عنوان «ما برای حل سریع مسایل جهانی به رویکردهای جدید نیاز داریم»، اشاره می‌کند که ما برای حل مسایلی مانند مشکلات زمین مانند گرم شدن زمین، مبارزه علیه مواد مخدر و امراض مسری جدید اقدام خاصی نمی‌کنیم. این مقاله بیست مسئله جهانی را در طی بیست سال آینده معرفی می‌نماید. و به چگونگی رویارویی و حل این مسایل می‌پردازد. کنت‌تای (۲۰۰۳) در مطالعه‌ای تحت عنوان «جهانی شدن آموزش جهانی برای تربیت شهروندان جهان» به اهمیت برنامه‌های درسی جهان‌گر و اینکه آموزش جهانی در سراسر جهان وارد برنامه‌ریزی درسی شود، تأکید نموده است. او در این تحقیق به بررسی چگونگی وضعیت آموزش جهانی در مدارس ابتدایی و دبیرستان ۵۲ کشور در مناطق مختلف جهان پرداخته است. هدف محقق این بود که گزارش این مطالعه بتواند به ارتقای گفتگو و تعامل در بین مشارکت‌کنندگان و ارتقای برنامه‌های آموزشی متنوع و متعدد در دنیا منجر شود نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به قضایای مشترک جهانی، عمده‌ترین موضوعات جهانی مورد تأکید، شامل محیط زیست، توسعه، ارتباطات بین فرهنگی، صلح و حقوق بشر، جمعیت، بهداشت (ایدز) و تبعیض نژادی می‌باشد. فوجی‌کان (۲۰۰۳) نیز آموزش جهانی را آموزش در راستای مسائل جهانی مانند تغییرات محیط زیست و درگیری‌های بین فرهنگی دانسته است. همچنین به وارد کردن مسایل جهانی در برنامه درسی اشاره می‌کند تا بدین وسیله شهروندان توانایی پاسخ دادن به مسایل جهانی را داشته باشند. در واقع هدف آموزش شهروند جهانی را آماده‌سازی دانش‌آموزان برای زندگی در جامعه در حال تغییر می‌داند. هریت‌مارشال (۲۰۰۶) در بازبینی کتاب آموزش جهانی برای آگاهی جهان، به ابعاد مختلف آموزش شهروندی از جمله آموزش صلح، آموزش محیط زیست می‌پردازد. و از جمله ابعاد کلیدی شهروند جهانی را وابستگی افراد به یکدیگر و عدالت اجتماعی و نیز شاخص‌هایی حمایت از زمین، تفکر بوم‌شناختی اجتماعی، تنوع فرهنگی و آموزش صلح می‌داند. علاوه بر این‌ها ریشه‌های آموزش جهانی را می‌توان در جریان‌های تربیتی نظیر آموزش برای صلح جستجو نمود که حاصل فعالیت‌های معلمان و فعالان اجتماعی دهه هفتاد میلادی می‌باشد.

سازمان ملل در بیانیه ۱۹۸۹ آموزش ابتدایی را توصیه نموده و برنامه‌ای که باید برای تربیت پایه پیگیری شود شامل موارد ذیل می‌داند:

1. تربیت حقوق بشر مبتنی بر تقویت توانایی اداراک حقوق و مسئولیت‌ها.
2. تربیت صلح مبتنی بر احترام و حساسیت به برابری، صلح و عدالت اجتماعی.

¹ oloirT eilasor

3. تربیت چند فرهنگی و بین فرهنگی مبتنی بر ارج نهادن به ارزش‌ها و شیوه‌های فرهنگی مختلف.

4. تربیت محیطی مبتنی بر علاقه، احترام، آگاهی از محیط زیست (ساعد، ۱۳۸۶)

بنابراین ملاحظه می‌شود که در آموزش جهانی، بحث از تربیت انسان‌ها برای زندگی در فرهنگ‌های مختلف و همچنین پذیرش دیدگاه تکثرگرایی و تنوع در فرایند تعلیم و تربیت انسان‌ها است (بانکس ۲۰۰۴: بخارست ۲۰۰۷)

برجیت بروک (۲۰۰۰) در مقاله آموزش صلح در عصر جهانی شدن، سعی در جستجوی چالش‌هایی دارد که مریبان صلح در عصر جهانی شدن با آن‌ها مواجه شده‌اند. به نظر او بیماری‌های جدید مرزهای ملی را نادیده گرفته و تخریب محیط زیست در قسمتی از جهان بر سایر قسمت‌های آموزش قابل دستیابی می‌باشد. تسنیم ابراهیم، (۲۰۰۵) آموزش جهانی را شامل آموزش صلح، یعنی آموزش در راستای همکاری و احترام به فرهنگ‌های متفاوت و دموکراسی می‌داند. لذا به دلایلی می‌توان آن را با تربیت بین‌المللی انسان‌ها ارتباط داد که هدف‌اش همدردی، اهمیت، ملاحظه نقطه نظرات دیگران، بلوغ در فهم، پذیرش، احترام به تفاوت‌ها، سعه صدر است (ولز ۲۰۰۸). بنی راردون کارشناس آموزش صلح آمریکا بیش از صدر راهنمای برنامه درسی در مورد صلح از مقطع پیش‌دبستانی تا دبیرستان، را تحلیل نموده و به این نتیجه رسیده است که هیچ مرز و روش دقیق و هیچ استانداردی وجود ندارد که مشخص نماید آموزش صلح چه چیزی را در بر می‌گیرد. او در تحلیل خود روی نه موضوع در رابطه با آموزش صلح مطالعاتی انجام داد و آموزش موضوعاتی مانند هماهنگی، حل تعارضات، عدم خشونت یا عدم تعارض، حقوق بشر، عدالت اجتماعی، محیط

زیست جهانی و فهم چند فرهنگی را به‌عنوان اجزاء سازنده رفتار معرفی نموده است. او همچنین یکی از اهداف آموزش صلح را توسعه و ارتقای آگاهی‌هایی می‌داند که ما را قادر می‌سازد به عنوان شهروندان جهانی عمل نماییم (بروک، ۲۰۰۰)

بکر (۲۰۰۲) در پژوهشی تحت عنوان جهانی شدن و آموزش جهانی به بررسی بیش از سی سال توجه به آموزش جهانی و بین‌المللی پرداخته و به دلیل درگیری‌های نژادی مختلف در عصر جهانی شدن، لازمه چنین عصری را آموزش جهانی می‌داند. و معتقد است آموزش جهانی بخشی از مواد درسی شده که باید در مدارس تدریس شود. نتایج بکر نشان می‌دهد که برنامه‌های آموزش جهانی تاکنون پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای داشته است و آموزش درباره مسایل جهانی چند برابر شده است.

جینگ‌لین (۲۰۰۷) در مطالعه‌ای با عنوان عشق، صلح و خردمندی در آموزش؛ دگرگونی آموزش برای صلح، به این نتیجه رسیده است که یکی از چالش‌های قرن بیست و یک، ارائه آموزش‌هایی در زمینه دوستی بوده و هدف باید تربیت شهروندانی باشد که بتوانند صلح را در جهان حاکم سازند. ولی نظام‌های آموزشی و مدارس مثلا نظام آموزشی آمریکا در تربیت شهروندان صلح‌جو کوتاهی نموده و مدارس بیشتر از اینکه خواهان صلح باشند بیشتر خواهان جنگ و خشونت شده‌اند. و برنامه‌ریزی نیز بیشتر در راستای تدریس جنگ بوده تا صلح و دوستی. در حالیکه آموزش و پرورش قرن بیست و یک باید به تدریس فرهنگ صلح برای دانش‌آموزان تمرکز نمایند. چرا که آموزش و پرورش عامل مهمی برای ایجا صلح جهانی می‌باشد. لازم است اهداف آموزش و پرورش در راستای هدف‌های مربوط به آگاهی‌های صلح‌جویانه براساس دوست داشتن تغییر جهت بدهد. لورافینلی (۲۰۰۳) با بررسی و تجزیه و تحلیل کتاب‌های درسی تاریخ آمریکا به این نتیجه رسیده است که بطور متوسط ۱/۸۹ درصد صفحات کتاب‌ها به موضوع جنگ اختصاص یافته‌اند در حالیکه بطور متوسط فقط ۹۴/۴ درصد صفحات به موضوع صلح اشاره و پرداخته‌اند (جینگ‌لین، ۲۰۰۷)

در ایران نیز اخیرا محققان، بطور مستقیم و غیرمستقیم به تحقیق در زمینه آموزش جهانی پرداخته‌اند. حکیم‌زاده (۱۳۸۵) در تحقیقی با عنوان تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره راهنمایی آموزش جهانی پرداخته و به این نتیجه رسیده است که در

کتاب راهنمایی به برخی از اهداف مفاهیم کلیدی نظیر آموزش محیطی و آموزش توسعه توجه بیشتری شده و به برخی از مفاهیم نظیر صلح، برابری، حقوق بشر، آموزش رسانه‌ها رعایت حقوق حیوانات کمتر توجه شده است.

وحیده نوروزی و لطف‌آبادی (۱۳۸۳) در تحقیقی مشترک با عنوان بررسی نگرش دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی ایران به جهانی شدن و تأثیر آن بر ارزش‌ها و هویت دینی و ملی آنان به این نتیجه رسیده‌اند که برنامه‌های آموزشی، پاسخگوی چالش‌های کنونی و نیازهای مربوط به مهارت‌های زندگی و تربیت شهروندی نبوده و با زندگی در عصر جهانی شدن نیز تناسب لازم را ندارد. نیز یافته‌های پژوهشی ضرورت آموزش مسائل جهانی، ملی، محلی، حقوق و مسئولیت‌های شهروندی به دانش‌آموزان و ضرورت روش تفکر درست و تصمیم‌گیری اندیشمندانه برای ایفای نقش شهروندی را آشکار می‌سازد.

در پژوهشی با عنوان ضرورت آموزش شهروندی در جامعه جهانی کدیور (۱۳۸۴) بیان می‌کند که عرصه‌های مختلف جهانی شدن چالش‌هایی را برای آموزش و پرورش، بطور اخص و جوامع بطور اعم، به دنبال داشته است. و متقابلاً مفهوم شهروندی برای زندگی در جامعه جهانی را دستخوش تغییرات اساسی کرده است. در این پژوهش او به این نتیجه رسیده است که آموزش و پرورش باید به منحصر بودن هر انسان احترام گذاشته و شهروندان را برای زندگی در دنیای جهان شمول آماده نماید و به آموزش برنامه‌هایی چون توانایی دیدن مسائل و نحوه برخورد با آن‌ها در مقام شهروند جهانی، همکاری با دیگران، حفظ محیط زیست، توانایی پذیرش دیگران و تمایل به حل تعارضات خود با دیگران و داشتن زندگی مسالمت‌آمیز تأکید نموده است.

درانی (۱۳۸۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان «مدرسه آینده در آینده‌نگری نظم نوین جهانی» یکی از ویژگی‌های برجسته دوران حاضر را تغییرات شتابنده و گریزناپذیر در همه عرصه‌های زندگی می‌داند. درانی در این پژوهش به این نتیجه رسیده که نظام آموزش و پرورش به منزله مولفه‌ای از دهکده جهانی باید همسو با حرکت جهانی شدن خود را مهیای آماده‌سازی این انسان‌ها برای زیستن در دنیای امروز و آینده نماید.

جعفری، شریف و شایسته‌فر (۱۳۸۴) در مطالعه‌ای مشترک با عنوان «جهانی شدن و نظام‌های نوین آموزش» به این نتیجه رسیده‌اند که جهانی شدن منجر به بروز چالش‌هایی شده که برای بخش آموزش و پرورش مسائل جدیدی را از قبیل تغییرات سریع و بازسازی برنامه‌ها بوجود آورده است. و بدین جهت مربیان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی باید فعالیت‌هایی را به عهده بگیرند این فعالیت‌ها شامل اصلاح هدف‌های کلی و هدف‌های عینی در برنامه درسی، بسط محتوای آموزش جهانی به آن اندازه که در برنامه درسی منعکس شود و تقاضا برای برنامه درسی آموزش جهانی برای گروه‌های درونمدرسه‌ای و گروه‌های اجتماع بیرونی می‌باشد.

آدم‌زاده (۱۳۸۴) طی پژوهشی با عنوان تأثیر جهانی شدن بر تعلیم و تربیت به این نتیجه دست یافته است که امروزه بیش از گذشته ناگزیر هستیم که به جهان و مسائل آن بیندیشیم. جهانی شدن واقعیتی انکارناپذیر است که نه فقط در حوزه اقتصاد وارد شده است بلکه جوانب زندگی دیگر بشر منجمله تعلیم و تربیت را نیز دستخوش تغییر داده است. بنابراین ضروری است صحیح‌ترین شیوه و راه برخورد با آن را که به نظر می‌رسد برای آموزش و پرورش صحیح و مناسب باشد را برگزید. چرا که آموزش و پرورش نقش مهمی در متحول ساختن جهان دارد.

فراهانی (۱۳۸۵) نیز در مطالعه‌ای تحت عنوان «جهانی شدن و تربیت شهروند جهانی» اشاره می‌کند که تأثیرات جهانی شدن، بحث تربیت شهروند جهانی را مطرح می‌سازد. او در بحث تربیت شهروند جهانی موارد زیر را در ابعاد جهانی مدنظر قرار می‌دهد:

۱. دانش و فهم: مانند داشتن مهارت‌های تفکر انتقادی (توانایی نقد و انتقاد)، پذیرش تنوع و تکثر در جوامع و احترام به آن‌ها، احترام به حقوق دیگران، توانایی درک متقابل و احترام به فرهنگ سایر کشورها.

۲. ارزش: شامل داشتن روحیه قدرشناسی نسبت به میراث فرهنگی سایر کشورها، علاقه مندی به حقوق انسانی، تحمل دیدگاه‌های مخالف و سعه صدر.

لطف‌آبادی (۱۳۸۵) در تحقیقی به بررسی آموزش شهروند ملی و جهانی، همراه با تحکیم هویت و نظام ارزشی دانش‌آموزان پرداخته و اشاره می‌کند مفهوم شهروندی در درجه اول، دارای وجوه مشترک با مهارت‌های زندگی در سطح محلی و ملی بوده و در درجه دوم با مهارت‌های زندگی در جامعه جهانی ارتباط دارد. و لازم است به نگرش دانش‌آموزان به پدیده جهانی شدن و تاثیر این نگرش بر نظام ارزشی حساسیت نشان داده و آموزش و پرورش کشور خود را برای پاسخگویی مناسب به این چالش عظیم جهانی آماده سازد. چرا که امروزه برنامه‌ریزی ثمربخش و نوآوری در آموزش و پرورش نمی‌تواند بدون توجه به تاثیرات جهانی شدن در تعلیم و تربیت صورت گیرد.

بطور کلی با توجه به ادبیات مربوط به موضوع تحقیق، می‌توان مؤلفه‌های و زیرمؤلفه‌های آموزش جهانی را با توجه به اقتضای سنین دوره ابتدایی، به‌صورت جداول صفحات بعد ترسیم نمود که مبانی اصلی پژوهش حاضر هم قرار گرفت:

بنابراین باید یادآور شد که امروزه ارائه آموزش‌هایی در راستای آموزش جهانی نه تنها یک ضرورت می‌باشد بلکه باید به‌عنوان یکی از اهداف اساسی نظام‌های آموزشی در نظر گرفته شوند. دانش‌آموز امروز، دیگر موجودی جدا از جامعه جهانی نخواهد بود و بدون هیچ شکی تحت تأثیر مسائلی قرار خواهد گرفت که مختص به او و جامعه او نبوده بلکه از مسائل پدید آمده برای همگان در هر کجای دنیا می‌باشد.

هدف کلی تحقیق:

بررسی میزان توجه به مؤلفه‌های آموزش جهانی در محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی

اهداف ویژه:

1. بررسی میزان توجه به آموزش صلح برای تربیت شهروند جهانی در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی.
2. بررسی میزان توجه به آموزش محیط زیست برای تربیت شهروند جهانی در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی.
3. بررسی میزان توجه به آموزش سلامت برای تربیت شهروند جهانی در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی.

سؤالات تحقیق:

1. میزان توجه به آموزش صلح برای تربیت شهروند جهانی تا چه حد می‌باشد؟
2. میزان توجه به آموزش محیط زیست برای تربیت شهروند جهانی تا چه حد می‌باشد؟
3. میزان توجه به آموزش سلامت برای تربیت شهروند جهانی تا چه حد است؟

روش پژوهش

در این مقاله از روش تحلیل محتوی استفاده شده است. واحد تحلیل نیز صفحات (متن، پرسش‌ها و تمرین‌ها، تصاویر) می‌باشد. کتاب‌های درسی دوره ابتدایی شامل بخش‌های نوشتاری، تصاویر و تمرین‌ها و پرسش‌ها می‌باشد. به همین خاطر واحد تحلیل صفحات انتخاب گردید تا هم دروس، روان‌خوانی‌ها، پرسش‌ها و تمرین‌ها و تصاویر را شامل شود. و علاوه بر این آن دسته از کتبی که از عنوان درسی برخوردار نبودند را نیز شامل شود. برای تحلیل محتوی مراحل مختلفی طی می‌شود. از جمله این مراحل می‌توان سه مرحله عمده زیر را ذکر نمود:

۱. مرحله قبل از تحلیل (آماده‌سازی و سازمان‌دهی)

۲. بررسی مواد (پیام)

۳. پردازش نتایج (سرمد، ۱۳۸۰)

کانون توجه این تحقیق بر مرحله سوم تحیل محتوی یعنی پردازش داده‌های جمع‌آوری شده از پیام می‌باشد. یعنی پس از رمزگذاری پیام و مقوله‌بندی آن، اطلاعات بدست آمده تحلیل شده است. امروزه فنون بسیاری در این خصوص ارائه شده است که اساس آن‌ها بر درصدگیری از فراوانی مقوله‌ها می‌باشد. این دسته از فنون دارای مشکلات ریاضی خاص خود می‌باشد که نتایج آن‌ها را کم اعتبار خواهد کرد. در این تحقیق تلاش شده است از روش جدید که برگرفته از تئوری سیستم‌هاست، برای پردازش نتایج استفاده شود. این روش آنتروپی‌شانون ۱ می‌باشد که پردازش داده‌ها را در بحث قوی‌تر و معتبرتر عمل خواهد کرد. آنتروپی در تئوری اطلاعات، شاخصی است برای اندازه‌گیری عدم اطمینان که به وسیله، یک توزیع احتمال بیان می‌شود. براساس این روش که به مدل جبرانی ۲ مشهور است محتوای کتابهای درسی دوره ابتدایی از نقطه‌نظر پنج پاسخگو (کتب سال اول، دوم، سوم، چهارم و پنجم ابتدایی)، سه مؤلفه مورد هدف (مؤلفه‌های آموزش جهانی) و ۲۰ خرده مؤلفه مورد سؤال، طبقه‌بندی شده است. در ابتدا پیام برحسب مقوله‌ها به تناسب هر پاسخگو در قالب فراوانی شمارش می‌شود. براساس داده‌های جدول فراوانی مراحل زیر به‌ترتیب انجام می‌شود.

مرحله اول:

*در مرحله اول، ماتریس فراوانی جدول فراوانی باید به‌نحی که برای این کار از این رابطه استفاده می‌شود:

مرحله دوم: بار اطلاعاتی هر مقوله را محاسبه کرده و در ستون‌های مربوط قرار می‌دهیم و برای این منظور از رابطه زیر استفاده می‌شود:

کتاب مطالعات پنجم ابتدایی

مؤلفه	عنوان درس	جملات	نمودار	تصویر	فعالیت	مستقیم	غیر مستقیم
منع جدایی نژادی و قومی		۱۳	۱	۷		۲	۲۱
حقوق بشر		۱					۱
اقتصاد آزاد		۱۰		۵		۲	۶
استفاده از نیروی کار		۲		۵		۵	۱

	۲				۲	شرکتهای بین المللی
۱۰	۲	۱	۵		۱۰	تجارت بین المللی
۵	۱۰	۲	۷		۱۲	رقابت
۶	۱	۱	۳	۱	۲	تقسیم کار
۱۵	۱۲		۱۸	۲	۲۸	توجه به صنعت
۸	۱	۱	۵		۱۱	آموزش جهانی شدن
۸	۳	۲	۱		۷	آموزش شهروندی
۹	۳	۲	۳		۸	آموزش سلامت
۱۰	۲		۵	۱	۱۳	آموزش چند فرهنگی
۱۰	۲		۵		۱۱	آموزش صلح
۱۲	۱۰		۱۰		۱۵	آموزش محیط زیست

کتاب هدیه های آسمانی دوم ابتدایی

مؤلفه	عنوان درس	جملات	نمودار	تصویر	فعالیت	مستقیم	غیر مستقیم	جمع	درصد
منع جدایی نژادی و قومی	۳	۱					۱		
حقوق بشر	۳-۶	۱	۲				۳		
آموزش شهروندی	۱۵-۱۸	۲		۲			۴		
آموزش سلامت	۵	۱		۱	۱		۳		
آموزش چند فرهنگی									
آموزش صلح	۴-۷-۱۲	۷					۷		
آموزش محیط زیست	۱-۴	۴		۳	۱	۱	۷		

در کتاب هدیه های آسمانی دوم ابتدایی بیشترین جملات استفاده شده مربوط به درس (۴-۷-۱۲) مربوط به مؤلفه آموزش صلح می باشد. نمودار استفاده شده مربوط به مؤلفه حقوق بشر و مربوط به درس ۶ و ۳ می باشد.

کتاب هدیه های آسمانی پنجم ابتدایی

مؤلفه	عنوان درس	جملات	نمودار	تصویر	فعالیت	مستقیم	غیر مستقیم	جمع	درصد
منع جدایی نژادی و قومی	۲-۳-۷	۳					۳	۳	
حقوق بشر	۴-۵-۶	۶					۶	۶	
اقتصاد آزاد	۱۳	۱					۶	۱	
رقابت	۱۴-۱۶	۲		۲			۴	۲	
تقسیم کار	۵-۹-۱۶	۲		۳		۲	۳	۴	
توجه به صنعت	۳	۱					۱	۱	
آموزش جهانی شدن	۷	۲			۱	۲	۱	۵	
آموزش شهروندی	۱	۱	۱	۱		۱	۲	۴	

	۴	۲	۱	۱		۲	۴-۵	آموزش سلامت
	۲	۱	۱			۱	۱۲	آموزش چند فرهنگی
	۱۳	۱۰	۱		۵	۱	۱-۳-۴-۸	آموزش صلح
	۱۰	۳	۳	۱	۳	۳	۱-۲	آموزش محیط زیست

در کتاب هدیه های آسمانی پنجم ابتدایی بیشترین جملات استفاده شده مربوط به درس (۴-۵-۶) مربوط به مولفه حقوق بشر می باشد. تصویراستفاده شده مربوط به مولفه آموزش صلح و مربوط به درس (۱-۳-۴-۸) می باشد.

کتاب مطالعات سوم ابتدایی

مولفه	عنوان درس	متن درس	فعالیت	تصویر	مستقیم	غیر مستقیم	جمع	درصد
حقوق بشر	آیا ما مثل هم هستیم	۱		۵		*		
استفاده از نیروی کار	درس ۱۰			۳		*		
تقسیم کار	درس ۸	۳	۳	۵	*			
توجه به صنعت	منابع ۱۱	۱	۳	۶		*		
آموزش شهروندی	از خانه محافظت کنیم	۷	۱۸	۷		*		
	پست	۳	۱	۵		*		
	ایمنی در کوچه و خیابان	۸	۸	۱۱		*		
	خانه شما چه شکلی است	۰	۱۱	۶		*		
آموزش محیط زیست	بازیافت ۱۳	۴	۶	۳		*		
	درست مصرف کنیم ۱۲	۱	۳	۴		*		

مولفه حقوق بشر در متن درس اول آورده شده است تعداد تصاویر آورده شده در این درس ۵ مورد می باشد. در کتاب مطالعات اجتماعی بیشترین بحث مربوط به آموزش شهروندی در درس های از خانه محافظت کنیم، پست، ایمنی در کوچه و خیابان و خانه شما چه شکلی است با تعداد تصویر بالا می باشد.

کتاب هدیه های آسمانی سوم ابتدایی

مولفه	عنوان درس	جملات	نمودار	تصویر	فعالیت	مستقیم	غیر مستقیم	جمع	درصد
تندرستی فرهنگی	در کاخ نمرود ۴	۹	۶	۱	۶		*	۱۶	۱۴/۸۱
	بانوی قهرمان ۶	۳	۶	۱	۶		*	۱۰	۹/۲۵
	حُسن تکلیف	۴	۷	۲	۷		*	۱۳	۱۲/۰۳
	گفت و گو با خدا ۹	۶	۵	۲	۵		*	۱۳	۱۲/۰۳
	ماه مهمانی خدا ۱۰	۱۰	۱۶	۱	۱۶		*	۲۷	۲۵
	عید مسلمانان ۱۱	۷	۶	۳	۶		*	۱۶	۱۴/۸۱
	ام ابیها	۵	۵	۳	۵		*	۱۳	۱۲/۰۲

در رابطه به آموزش چند فرهنگی همانطور که مشاهده می شود بیشترین آمار مربوط به جملات مربوط به درس ماه میهمانی خدا (۱۰ مورد)، در کاخ نمود (۹ مورد) و کمترین آمار جملات مربوط به درس بانوی قهرمان با ۳ مورد می باشد. همچنین مباحثی که به صورت نمودار آورده شده است بیشترین فراوانی را درس میهمانی خدا با ۱۶ مورد داشته و کمترین آمار مربوط به درس گفت گو با خدا می باشد. از لحاظ تصویر هم بیشترین آمار مربوط به درس عید مسلمانان و ام اییها با ۳ مورد تصویر است. از لحاظ فعالیت هم در بعد آموزش چند فرهنگی مربوط به درس ماه میهمانی خدا با ۱۶ مورد فعالیت می باشد.

از لحاظ آموزش چند فرهنگی درس ماه میهمانی خدا بیشترین توجه به این مقوله را داشته و درسی قوی می باشد.

کتاب هدیه های آسمانی پنجم ابتدایی

مؤلفه	عنوان درس	متن درس	فعالیت	تصویر	مستقیم	غیر مستقیم	جمع	درصد
آموزش چند فرهنگی	تنها او	۴	۱	-		*	۵	۲/۵۷
	تنها تو را می پرستم	۱۱	۳	۲		*	۱۶	۸/۲۴
	جهان دیگر	۷	۵	۲		*	۱۴	۷/۲۱
	مشتریان با ایمان	۸	۷	۱		*	۱۶	۸/۲۴
	دوران غیبت	۵	۸	-		*	۱۳	۶/۷۰
	غیر مسلمانان	۷	۴	۱		*	۱۲	۶/۱۸
راز	۵	-	-			*	۵	
آموزش صلح	سیمای خوبان ۷	۲۰	۷	-		*	۲۷	۱۳/۹۱
آموزش شهروندی	آداب زندگی ۹	۱۲	۸	-	*		۲۰	۱۰/۳۰
	الهام سفر ۱۲	۱۰	۸	-	*		۱۸	۹/۲۷
	زیارت ۱۶	۶	۶				۶	۳/۰۹
آموزش سلامت	راه تندرستی ۱۰	۹	۱۱		*		۲۱	۱۰/۸۲
رقابت	دانش آموز نمونه ۱۷	۱۰	۸	۱		*	۱۹	۹/۷۹
	راز موفقیت ۱۴	۵	۲				۷	۳/۶۰

در کتاب هدیه های آسمانی پنجم از لحاظ آموزش چند فرهنگی تنها تو را می پرستم از لحاظ متنی بیشترین درصد را در بین درس های دیگر در قسمت متن درسی داشته بیشترین فعالیت مربوط به درس دوران غیبت و بیشترین تصویر مربوط به این مؤلفه از درس تنها تو را می پرستم و جهان دیگر می باشد.

مؤلفه آموزش صلح در درس سیمای خوبان از لحاظ متن درسی ۲۰ مورد و فعالیت ۷ مورد می باشد

نتیجه‌گیری

با توجه به تحلیل محتوای کتابهای درسی دوره ابتدایی پایه‌های (دوم، سوم، پنجم و ششم) از مجموع ۳۳۴۹ صفحه، در مجموع (۳۳۸) مورد فراوانی در رابطه با مفاهیم کلیدی آموزش جهانی مشاهده شد. این فراوانی‌ها در سه مفهوم کلی که عبارتند از: آموزش صلح، آموزش محیط زیست و آموزش سلامت توزیع شده‌اند. همچنین یافته‌های حاصله از فراوانی مؤلفه‌ها نشان داده است که مؤلفه‌های آموزش صلح، محیط زیست و سلامت از توزیع نرمال برخوردار نیستند. در حالیکه به برخی از مؤلفه‌های آموزش صلح، محیط زیست و سلامت از توزیع نرمال برخوردار نیستند. در حالیکه به برخی از مؤلفه‌ها به نسبت سایر مؤلفه‌ها توجه بیشتری شده است در مقابل برخی از مؤلفه‌ها مورد توجه کمتری قرار گرفته‌اند. همچنین فراوانی بدست آمده، در بین کتب درسی نیز از توزیع نرمال برخوردار نمی‌باشد. بطوریکه بیشترین میزان فراوانی آموزش‌های مذکور متعلق به کتب فارسی بخوانیم به بویژه در پایه چهارم بوده و کمترین میزان فراوانی مربوط به کتب علوم، قرآن و تعلیمات اجتماعی تعلق دارد.

بطور کلی یافته‌های بدست آمده از تحلیل کمی نشان می‌دهد که هرچند بین میزان توجه به مؤلفه‌های هریک از مفاهیم آموزش جهانی تفاوت وجود دارد. ولی بطور کلی میزان توجه به سه مفهوم آموزش جهانی یعنی آموزش صلح، آموزش محیط زیست و آموزش سلامت تقریباً به یک نسبت می‌باشد.

با توجه به اطلاعات بدست آمده از طریق تحلیل کیفی محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی در زمینه توجه و همسویی کتاب‌ها با مفاهیم کلیدی آموزش جهانی می‌توان نتیجه گرفت که در مجموع برخی کتب از همخوانی نسبتاً بیشتری نسبت به سایر کتب برخوردارند. و این در حالی است که مطابق وجه مسایل از نظریه آموزش جهانی پایک و سلبی (۱۹۹۹) این مسایل به یک درس یا کتاب و کلاس ویژه اختصاص ندارد. و در سطوح مختلف و در درس‌های گوناگون می‌توانند جایگزین شوند. از بین کتاب‌های دوره ابتدایی کتاب‌های فارسی (بخوانیم) با مفاهیم مطرح شده در آموزش جهانی همسویی قابل قبول‌تری نسبت به سایر کتب دارد. در کتاب‌های مذکور به مؤلفه‌های حس همبستگی و دوست داشتن و احساس مسئولیت در برابر دیگران و مشکلات محیط زیست تقریباً توجه شده است. ولی کتب مذکور بخصوص در طرح بسیاری از مسائل در ارتباط با مسائل محیط زیستی، حائز اهمیت بودن جنگل‌ها، حیوانات و مسائل مرتبط با تغذیه و آب آشامیدنی سالم در سلامت جسمی افراد از همخوانی کمتری برخوردار بوده است. همچنین طبق یافته‌های تحلیل کیفی در رابطه با مفهوم آموزش صلح در محتوای کتب هدیه‌های پایه دوم، تناقض مشاهده شده است. کتاب‌های هدیه‌های پایه پنجم در رابطه با مؤلفه‌های آموزش صلح، محیط زیست و سلامت از همخوانی کمتری نسبت به کتب فارسی (بخوانیم) برخوردارند. بویژه این ناهمخوانی در ارتباط با مؤلفه‌های آموزش محیط زیست بسیار کمرنگ‌تر بود. یافته‌های حاصل از تحلیل مجموعه کتاب‌های علوم نشان می‌دهد که این دسته از کتب با مؤلفه‌های آموزش صلح کاملاً ناهمخوانی داشته و در ارتباط با مؤلفه‌های آموزش محیط زیست و سلامت نیز همخوانی چندانی مشاهده نشده است. در حالیکه با توجه به اهداف رسمی دوره ابتدایی انتظار می‌رفت که حداقل به مؤلفه‌های آموزش محیط زیست و سلامت تا حد مورد قبول پرداخته شود و دانش‌آموزان هرچه بیشتر در این کتب با مسائل تخریب محیط زیست، کمبود آب آشامیدنی و صرفه‌جویی آشنا شوند. نتایج یافته‌های کنت‌تای (۲۰۰۳) و ریچارد (۲۰۰۱) نیز بر ضرورت توجه به آموزش مسائلی نظیر محیط زیست، مبارزه علیه مواد مخدر و امراض مسری و جمعیت تأکید دارد. همچنین مطابق نظریه سیستم شنفلاک و اسپراند (۲۰۰۶) هدف از آموزش جهانی ارتقا دانش فراگیران برای زندگی در یک جامعه جهانی و آماده شدن برای آینده‌ای مبهم و بدست آوردن دانش لازم برای رویارویی با پیچیدگی و ابهامات موجود می‌باشد. و نیز برای نسل‌های آینده برقراری روابط سالم با دیگران ضروری می‌باشد و طبق نظریه عمل نیز توجه به مسایل جهانی ضروری می‌باشد. در حالیکه در کتب درسی دوره ابتدایی بخصوص کتب علوم چنین مواردی نادیده گرفته شده‌اند. در مجموعه کتاب‌های هدیه‌های آسمانی و کتاب کار هدیه‌های آسمانی در ارتباط با برخی از مؤلفه‌های آموزش صلح از قبیل حس همبستگی، فرهنگ بخشش، دوست داشتن و احساس مسئولیت در برابر دیگران همخوانی اندکی وجود داشت. ولی در ارتباط با سایر مؤلفه‌ها منجمله دگرپذیری، شناخت تنوع و

تفاوت‌های فردی و نفی تمایزات قومی، نژادی و مذهبی ناهمخوانی وجود داشت. و از بین مؤلفه‌های آموزش محیط زیست و آموزش سلامت بیشترین همخوانی را با مولفه برقراری ارتباط سالم با دیگران داشت. در کتب تعلیمات اجتماعی به جز همخوانی با چند مولفه مثل حس همبستگی، احساس مسئولیت، مشکلات محیط زیست و حفظ جنگل‌ها با سایر مؤلفه‌های مفاهیم آموزش جهانی اصلا همخوانی ندارد. درحالی‌که مطابق اهداف اجتماعی دوره ابتدایی انتظار می‌رود به مؤلفه‌هایی چون فرهنگ بخشش، دوست داشتن دیگران، احترام گذاشتن و نیز سایر مؤلفه‌ها که هیچ مغایرتی نمی‌تواند با اهداف رسمی داشته باشد، بپردازد و در همین زمینه دروس مطالعات اجتماعی باید اطلاعات و دانش درباره سایر نقاط جهان را دربر بگیرد. تا دانش‌آموزان بتوانند خودشان و روابطشان با سایر مردم، سایر فرهنگ‌ها و مسایل جهانی را بهتر درک نمایند. چرا که جوامع کم‌کم به سمت جهانی نزدیک می‌شوند که مرزها کنار می‌رود و امکان شناخت بیشتر در نوعی مفاهیم فرهنگی تقویت می‌رود. از همین رو آموختن برای همزیستی با دیگران و تربیت برای همزیستی جهانی بایستی از اهداف اساسی تعلیم و تربیت باشد. همچنین در کتاب‌های قرآن بسیاری از مواردی که در فرهنگ اسلامی مورد توجه هستند و همچنین در برنامه آموزش جهانی نیز مدنظر قرار گرفته‌اند. و انتظار می‌رود در کتاب‌های قرآن و هدیه‌های آسمانی به آن‌ها پرداخته شود، مورد مغفول واقع شده است. به‌عنوان مثال در تعلیم اسلامی به آرامش، مهربانی، تواضع، همدلی با همه انسان‌ها صرف‌نظر از تمایزات قومی نژادی، برابری، ارجمندی طبیعت و مهربانی با حیوانات و مسئولیت انسان توجه زیادی شده است، در حالی‌که در کتب قرآن و هدیه‌های آسمانی به این موارد توجه شایسته‌ای نشده و بیشترین فراوانی در کتب قرآن و هدیه‌های آسمانی به حس همبستگی و برقراری ارتباط سالم با دیگران آن هم در حد خیلی کم پرداخته شده است. در حالی‌که براساس نظریه عمل شنفلاک و اسبراند (۲۰۰۶) آموزش جهانی شامل ارائه آموزش‌هایی چون همکاری و همدردی با دیگران می‌باشد. اساس آموزش جهانی پیشرفت انسانی و عدالت اجتماعی و همکاری و مشارکت می‌باشد. و اعتقاد براین دارد کسانی که از آگاهی درست برخوردارند. می‌توانند درست عمل نمایند. در مواردی در کتب درسی دوره ابتدایی، شامل بودن مؤلفه‌هایی چون همدردی با دیگران، احساس مسئولیت در برابر دیگران و دوست داشتن دیگران تنها برای افراد خاصی که از جایگاه بخصوصی برخوردار می‌باشند و پوشش مسایلی در رابطه با جنگ باعث ایجاد تناقض و خنثی شدن مؤلفه‌های آموزش صلح شده است. حال آنکه طبق تحقیقات محققاتی چون فراهانی (۱۳۸۵) بتی‌راردون، جینگ‌لین (۲۰۰۷) از چالش‌های قرن ۲۱ ارائه آموزش‌هایی در زمینه دوستی، عدم خشونت، عدالت اجتماعی، فهم چند فرهنگی و پذیرش تنوع و تکثر در جوامع و تحمل دیدگاه‌های دیگران می‌باشد. در حالی‌که به عقیده جینگ‌لین و لورا فینلی (۲۰۰۳) مدارس در این زمینه کوتاهی نموده و بیشتر از آنکه طرفدار صلح باشند بیشتر خواهان جنگ و خشونت شده و صفحات کتب درسی به موضوع جنگ اختصاص یافته‌اند. همچنین طبق یافته‌های محققاتی چون بکر (۲۰۰۲)، تسنیم ابراهیم (۲۰۰۵)، درانی (۱۳۸۳) آموزش جهانی در راستای مسایل جهانی باید بخشی از موارد درسی شده تا بدین وسیله شهروندان توانایی پاسخ دادن به مسایل جهانی را داشته باشند.

منابع

- آدمزاده، فاطمه (۱۳۸۴)، تأثیر جهانی شدن بر تعلیم و تربیت، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۷۹۹-۷۸۵.
- آذر، عامل (۱۳۸۰) بسط و توسعه روش آنتروپی شانون برای پردازش داده‌ها در تحلیل محتوی» تهران: فصلنامه علمی و پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهراء(س)، سال یازدهم، شماره ۳۸-۳۷، صفحات ۱۷-۱.
- آشتیانی، ملیحه و یمنی دوزی سرخابی، محمد و فتحي، کوروش (۱۳۸۵). لحاظ کردن ارزش‌های شهروندی در برنامه درسی برای تدریس در دوره ابتدایی، فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی، شماره ۱۷، سال پنجم، صص ۹۳-۶۷.
- برومند، فیروزه (۱۳۷۰). آموزش بین‌المللی محیط زیست، کمیسیون ملی یونسکو.
- بالمز، جوی. ای (۱۳۸۲). آموزش محیط زیست در قرن ۲۱، ترجمه علی محمد خورشید دوست، تهران: انتشارات سمت.
- جعفری، ابراهیم و شریف، مصطفی و شایسته‌فر، عباس (۱۳۸۴). جهانی شدن و نظام‌های نوین آموزشی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۷۸۱-۷۵۷.
- حکیم‌زاده، رضوان (۱۳۸۶). تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره راهنمایی با توجه به مسایل و مباحث روز جهانی در حوزه برنامه درسی، فصل‌نامه مطالعات برنامه درسی، سال دوم، شماره ۵، صص ۳۰-۳۱.
- درانی، کمال (۱۳۸۴). مدرسه آینده در آینده‌نگری نظم نوین جهانی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۲۹۵-۳۰۰.
- رووف، علی (۱۳۷۸). حقوق بشر، صلح و امنیت بین‌المللی، تهران: انتشارات مجد.
- سجادی، مهدی (۱۳۸۴). جهانی شدن و تعلیم و تربیت، پیامدها و چالش‌ها، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۱۸۵-۱۶۷.
- سرمد، زهره و حجازی، عباس (۱۳۸۰)، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، تهران: انتشارات سپهر.
- شایسته‌فر، عباس و جعفری، ابراهیم و شریف، مصطفی (۱۳۸۴). جهانی شدن و نظام‌های نوین آموزشی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۷۶۱-۷۶۴.
- شریتمداری، علی (۱۳۶۷). اصول تعلیم و تربیت، تهران: انتشارات دانشگاه تهران. چاپ دهم.
- صالحی عمران ابراهیم، آقامحمدی علی (۱۳۸۷) بررسی دانش، نگرش و مهارت‌های زیست محیطی معلمان دوره آموزش ابتدایی، فصلنامه تعلیم و تربیت. سال ۲۴، شماره ۱۱۷: ۳-۹۱.

- عاملی، سعید رضا (۱۳۸۰). تعامل جهانی شدن، شهروندی و دین، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۱۸، صص ۱۸-۲۰.
- علم الهدی، جمیله (۱۳۸۳). بررسی مبانی نظری برنامه آموزش جهانی، دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتب درسی، تهران: وزارت آموزش و پرورش.
- فرمیپنی فراهانی، محسن (۱۳۸۴). جهانی شدن و تربیت شهروندی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۳۶۱-۳۵۱.
- فکوهی، ناصر (۱۳۸۴). در هزارتوهای نظم جهانی گفتارهایی در مسایل کنونی، تهران: نشر نی.
- قائدی، یحیی (۱۳۸۵). تربیت شهروند آینده، فصلنامه نوآوریهای آموزشی، شماره ۱۷، سال پنجم، صص ۱۹۶-۱۹۸.
- کدیور، پروین (۱۳۸۴). ضرورت آموزش شهروندی در جامعه جهانی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی جهانی شدن و تعلیم و تربیت، تهران: وزارت امور خارجه، صص ۱۵۸-۱۶۲.
- کیامنش، علیرضا (۱۳۸۳). آموزش همه جانبه و مشارکتی در دوره ابتدایی، دستاوردها و چشم اندازها، فصلنامه نوآوریهای آموزشی، سال سوم، شماره ۱۰، صص ۳۰-۱۴.
- لطف‌آبادی، حسین (۱۳۸۵). آموزش شهروندی ملی و جهانی همراه با تحکیم هویت و نظام ارزشی دانش‌آموزان، فصلنامه نوآوریهای آموزشی، شماره ۱۷، سال پنجم، صص ۱۶.
- مایر، فردریک (۱۳۷۷). تاریخ اندیشه‌های تربیتی، ترجمه اصغر فیاض، تهران: انتشارات سمت.
- محسن پور، بهرام (۱۳۸۵). برنامه درسی صلح محور از نظر کانت، تهران، دانشگاه تربیت معلم، پایان‌نامه دکتری، برنامه‌ریزی درسی.
- محسنی، منوچهر (۱۳۶۳). آموزش بهداشت، تهران: شرکت پژوهش‌یار.
- نوروزی، وحیده و لطف‌آبادی، حسین (۱۳۸۳). بررسی نگرش دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی ایران به جهانی شدن و تاثیر آن بر ارزش‌ها و هویت دینی و ملی آنان، فصلنامه علمی-پژوهشی نوآوریهای آموزشی، شماره ۹، صص ۹۹-۱۱۰.
- یعقوبی، جعفر (۱۳۸۲). بررسی میزان انعکاس موضوعات مربوط به محیط زیست در کتاب‌های درسی مقاطع ابتدایی، راهنمایی و متوسطه، مجموعه مقالات همایش ملی-تخصصی آموزش محیط زیست، تهران: قاب سبز.
- یونسکو (۲۰۱۳-۲۰۰۸). راهبرد میان‌مدت، شصت‌مین سال تاسیس کمیسیون ملی یونسکو ایران، ۱۳۸۷-۱۳۲۷۷. صص ۱۳.

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی